

2. Pliashenko Sergii, Shypulina Yuliia, Pliashenko Nataliia, Golysheva Ievgeniia. Logistics risks of commercialization of innovations of industrial enterprises. *Economic Herald of State Higher Educational Institution «Ukrainian State University of Chemical Technology»*. 2023. № 2. P. 56-65.

3. Ілляшенко С.М. Інформаційні потоки в маркетингу і логістиці інноваційного процесу в умовах технологічних трансформацій. *Інфраструктурне забезпечення сталого розвитку територій: інноваційний аспект*: колективна монографія / за ред. Олени Омеляненко. Суми: Триторія, 2023. С. 172-201. (електронне видання). URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/71891>

4. Pliashenko Sergii, Shypulina Yuliia, Pliashenko Nataliia, Golysheva Ievgeniia. Digitalization of logistics to solve the problems of its development in the conditions of the post-war recovery of Ukraine's economy. *Economic Herald of State Higher Educational Institution «Ukrainian State University of Chemical Technology»*. 2024. № 1. pp. 69-77.

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ: ВИРОБНИЧІ ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Іщук С.О., доктор економічних наук, професор,
Державна установа «Інститут регіональних досліджень
ім. М.І. Долишнього НАН України», м. Львів, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3698-9039>

Мудрий В.П., аспірант,
Державна установа «Інститут регіональних досліджень
ім. М.І. Долишнього НАН України», м. Львів, Україна

Промисловість була і залишається ключовим сектором національної економіки. Про активне відновлення промислового виробництва в Україні свідчить повернення значень показника частки доданої вартості в обсязі виробленої продукції переробної промисловості до рівня 2021 року, тобто 28 % (тут і далі в тексті наведено результати авторських розрахунків за даними Державної служби статистики України [1]). Водночас те, що повномасштабна війна та її прями і непрямі наслідки кардинально змінюють вітчизняну промисловість, ілюструють актуальні показники динаміки промислового виробництва. Так, після значного падіння у 2022 році (-21,7%) обсяг реалізованої промислової продукції в Україні у 2023-му досяг зростання 16,5 %, яке, однак, дещо сповільнилося і у I півріччі

2024-го склало 9,7 %. Найвищі темпи приросту реалізованої продукції упродовж 2023 і 2024 років демонструвала переробна промисловість (+21,6 % і +16,8 % відповідно), а найбільше – виробництво готових металевих виробів, окрім машин і устаткування (64,5 % і +57,9 %). Наслідком такої динаміки стала дуже позитивна трансформація структури випуску металургійної продукції у напрямку зростання в ній частки готових металевих виробів майже у 3 рази: з 10,25 % у 2021 році – до 30,05 % у I півріччі 2024-го. Переважна більшість цих виробів, зокрема, бункери, бронезахист для автомобілів, протимінні трали, бронешилети та ін. є невід’ємною складовою системи оборони країни.

Відновлення промислового сектору економіки України відбувається передусім за рахунок нарощування обсягів виробництва продукції оборонного призначення. Постійне зростання потреб ОПК стимулювало прискорений розвиток машинобудування, передусім виробництва комп’ютерів, електронної та оптичної продукції (+61,3% у I півріччі 2024 року), виробництва електричного устаткування (+21,7 %) і виробництва інших транспортних засобів (+36,3 %). Останнє включає виробництво військових транспортних засобів. Підсумком такої позитивної динаміки стало збільшення у 2024 році сумарної частки машинобудівних виробництв у структурі реалізованої продукції до 7,1 % (проти 5,7 % у 2021-му).

Найбільшого падіння внаслідок повномасштабної війни зазнала вітчизняна металургія. Зокрема, скорочення обсягів реалізованої металургійної продукції упродовж 2022-2023 років на 60,2 % призвело до зменшення у понад 2 рази частки цього базового сегмента у структурі промисловості України. Своєю чергою, це стало прямим наслідком величезних втрат виробничих потужностей, розташованих у південно-східних регіонах. Так, на повністю зруйновані ПрАТ «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча» і ПрАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь» у 2021 році сумарно припадало 19,95 % реалізованої металургійної продукції в Україні. Загалом майже 87 % продукції металургійних виробництв виготовлялось у Дніпропетровській (35,85 %), Донецькій (32,24 %) і Запорізькій (18,61 %) областях. Відповідно у названих регіонах металургія була основним сегментом промисловості: у 2021 році частка металургійної продукції в загальному обсязі реалізованої промислової продукції у Донецькій області становила 53,20 %, у Запорізькій – 39,50 %, а у Дніпропетровській – 34,20 %. За підсумками 2023 року на останню припало 46 % обсягу вітчизняної металургії.

Попри незворотні втрати виробничих потужностей, Україна зберегла 20-ту позицію у світовому рейтингу виробників сталі, який складає Worldsteel [2]. За підсумками січня-жовтня 2024 року вітчизняні підприємства виробили 6,49 млн т сталі, що на 25,7% перевищило показник аналогічного періоду минулого року. Україна також залишилася на 13-й позиції серед 40 країн за обсягами виробництва чавуну із результатом 5,36 млн т за 10 місяців 2024 року (+21,9%). Водночас обсяг виробництва металопрокату за цей період зріс на 20,6% і склав 5,3 млн. т.

Металургія традиційно була найбільш експортно орієнтованим сегментом національної економіки: у 2021 році частка металургійної продукції, реалізованої за межі України, в загальному обсязі реалізації цієї продукції становила 63,2%. Відповідно скорочення експорту продукції металургії упродовж 2022-2023 років сумарно на 73,6% (при зменшенні загального обсягу реалізації на 60,2%) призвело до зниження рівня експортної орієнтованості металургійного виробництва на 21,2 в.п. (до 42,0%). Проте, відновлення експорту продукції металургії у 2024 році (+22,9% за I півріччя, порівняно з аналогічним періодом 2023-го) завдяки доступності морських перевезень підвищило значення цього показника до 47,8%.

Загалом за період 2022-2023 років обсяг промислової продукції, реалізованої за межі України, скоротився на 46,2%, зокрема, продукції переробної промисловості – на 42,2%. Водночас експортна орієнтованість промисловості, тобто частка продукції, реалізованої за межі країни, в загальному обсязі реалізації, за вказаний період зменшилася на 11,7 в.п. (до 16,7%). У I півріччі 2024 року ці показники дещо покращилися. Так, зростання на 26,7% обсягу реалізованої промислової продукції за межі України (при збільшенні загального обсягу реалізації на 9,7%) підвищило рівень експортної орієнтованості цього сектора національної економіки до 20,6%.

Найвище експортно орієнтованими сегментами української промисловості стали: виробництво меблів (у 2024 році 61,7% його продукції було реалізовано за межі країни) і виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів (54,7%), проте їх сумарна частка в загальному обсязі реалізованої промислової продукції становить лише 2,4%. На даний час найбільшим експортним потенціалом володіє харчова промисловість, яка у I півріччі 2024 року забезпечила 23,9% реалізації промислової продукції в Україні (проти 18,9% у 2021-му) і продемонструвала порівняно високі (+16,4%) темпи приросту загального обсягу реалізованої продукції, а також продукції, реалізованої за межі країни (+38,9%).

Поступове відновлення промислової переробки в Україні є прямим наслідком стабілізації діяльності значної кількості підприємств, завершення процесів релокації, формування нових логістичних зв'язків та налагодження системного виробництва.

Література:

1. Державна служба статистики України.
URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.01.2025).
2. Україна у світовому металургійному виробництві за 10 місяців 2024 р.
URL: <https://www.ukrmetprom.org/ukraina-u-svitovomu-metalurgiyному-v-45/>
(дата звернення: 20.01.2025).

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОГО ТВАРИННИЦТВА У ВІДПОВІДНОСТІ ІЗ СУЧАСНИМИ ВИМОГАМИ В МЕНЕДЖМЕНТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Маренич Т.Г., доктор економічних наук, професор,
Інститут тваринництва НААН України, м. Харків, Україна
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-3162-7394>

За оцінками ФАО Україна має можливості для значного (до 3-х і більше разів) нарощування обсягів виробництва та експорту сільськогосподарської продукції за умови кращого використання наявного агроресурсного потенціалу [1, с. 11]. Недостатній рівень його використання обмежується цілим рядом факторів, головними із яких є деградація ґрунту, а також дефіцит природного вологозабезпечення. Умови для ведення сільського господарства в Україні ускладнюються і кліматичні зміни. Для аграріїв нині зміни клімату, разом з військовими діями, є одними з головних ризиків у їхній виробничій діяльності та отриманні прибутку.

Тваринництво в Україні має важливе значення для продовольчої безпеки країни та значний експортний потенціал. Однак фактичний стан галузі за останні 30 років не відповідає її можливостям, і відзначається стійким зниженням чисельності більшості видів сільськогосподарських тварин. Зміни, які відбулися в спеціалізації вітчизняних аграрних підприємств, унеможливають досягнення високої ефективності підприємствами-виробниками тваринницької продукції та вимагають корекції підходів до організації та управління